

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Інститут педагогіки НАПН України

Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти

Університет Кардинала Стефана Вишинського
(Варшава, Польща)

Люблінський католицький університет
Іоанна Павла II (Польща)

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ

Матеріали
міжнародної наукової конференції

(17-18 травня 2018 р., Тернопіль)

Зміст

<i>Спіхіна М.А.</i>	
СУТНІСТЬ ІНТЕГРОВАНОГО ВПЛИВУ ПРИРОДИ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА	75
<i>Іванова Л.О.</i>	
ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЖИТΤЕВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	78
<i>Трусій І.В., Шишка Ю.І.</i>	
КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК СКЛАДОВА МЕТА- ПРЕДМЕТНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	82
<i>Чайковська Г.Б.</i>	
ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	85
<i>Шаран О.В., Бец Ю.С.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЯК ЗАСОBU ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКU МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	88
 СЕКЦІЯ 3. НАСТУПНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ ПРЕДМЕТІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ.....	
<i>Сидорович М.М.</i>	
ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ В УЧНІВ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ НАВЧАННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ	92
<i>Міронець Л.П., Торяник В.М.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ СУЧASNІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРИСТРОЇВ ПІД ЧАС КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З БІОЛОГІЇ.....	95
<i>Кравчук О.П.</i>	
ДОСВІД ДОСЛІДНИЦТВА УЧНІВ ЯК ДИДАКТИЧНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	98
<i>Базилік А.В., Терменжи Д.Є.</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ МАТЕМАТИКИ ОСНОВНОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ПРИКЛАДІ ТЕМИ «ВЕКТОРИ».....	100
<i>Шаран О.В., Лукавська М.В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ У ВИВЧЕННІ ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ТА У 5-6 КЛАСАХ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	103

***Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти***

понять для створення цілісної картини світу.

Література

1. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива / І. Бех // Початкова школа. – 2012. – № 5. – С. 5–6.
2. Вапуленко М. С. Інтеграція змісту з навчання грамоти, математики та ознайомлення з навколошнім середовищем у початковій школі / М. С. Вапуленко, Н. М. Бібік, Л. П. Кочіна // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 1. – С. 16–20.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
4. Короткий термінологічний словник з педагогіки / Укладач С. Г. Мельничук. – Кіровоград, 2004. – С. 16.
5. Словник української мови : в 11 томах. – Т. 4. – К., 1973. – С. 35.

**СУТНІСТЬ ІНТЕГРОВАНОГО ВПЛИВУ ПРИРОДИ НА
ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО
ШКОЛЯРА**

Єпіхіна М.А.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
E-mail: dewdrop@ukr.net

Запровадження інтегрованого навчання є актуальним і важливим викликом сьогодення, оскільки його успішна реалізація передбачає досягнення якісної освіти, сприяє успішному запровадженню стандартів нової української школи й особистісній переорієнтації початкової ланки освіти.

Особливе місце серед інтегрованих засобів навчання належить «урокам мислення» в природі, які у 60-х роках ХХ ст. започаткував відомий український педагог — В. Сухомлинський. На думку О. Савченко, уроки мислення в природі — це інтеграція основних видів пізнавальної діяльності (спостереження, мислення, мовлення), з метою навчання, виховання й розвитку дітей молодшого шкільного віку [5].

Аналіз досвіду видатного педагога-гуманіста дозволив зробити низку умовиводів. В. Сухомлинський вважав природу найважливішим джерелом розумового розвитку дитини, тому, що

***Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти***

перші наукові істини дитина має пізнавати з навколошнього світу, щоб джерелом думки була краса і невичерпні скарби природних явищ. На кожному «уроці мислення», який проводився серед природи, Василь Олександрович спонукав дітей дивуватися, помічати, відчувати, думати і творити. Під час занять у «зеленому класі» або у «школі радості під голубим небом» діти розмірковували над причинами і наслідками явищ природи, порівнювали якості й ознаки предметів, встановлювали існуючі у природі взаємозв'язки [1].

На думку педагога-гуманіста, любов до рідного слова починається із спілкування дитини з природою. Світ природи допомагає дитині породжувати мовну активність. Саме природа допомагає дитині у розвитку її мови і для цього В. Сухомлинський використовував, так звані, «подорожі» у світ природи. Під час таких занять педагог вчив дітей описувати звуки, барви навколошнього світу, за допомогою слова передавати свої почуття і переживання. Після «подорожей» вчитель пропонував дітям подавати свої враження в різних формах. Хтось із дітей обирає для цього розповідь, хтось – опис або міркування [4].

Видатний український педагог був переконаний, що справжній патріот не може бути байдужим до рідної природи, багатств нашої землі. Любов до Батьківщини він радив прищеплювати, починаючи з краси до рідного краю. Під час занять серед природи у дітей виховується потреба у необхідності оберігати й любити Батьківщину, рідний край, захоплюватись усім дорогим, незрівнянним. Він навчав помічати красу в довкіллі, дивуватися розмаїттю кольорів та форм в природі, любові до батьків, родичів, рідної землі. Ці ідеї знайшли своє відображення в оповіданнях та казках: «Бо я людина», «Яблуко і світанок», «Стеблинка з рідної землі» та інші [2].

У розумінні В. Сухомлинського краса людини найяскравіше розкривається у праці. Турбота про живе і прекрасне, дбайливе ставлення до природи, на думку педагога, повинно входити в життя дітей через конкретні справи. З першого дня свого перебування у «Школі радості» вихованці залучались до посильної праці в саду матері, в шкільному саду,

Запровадження інтегрованого підходу до навчання в закладах дошкільної та початкової освіти

на навчально-дослідній ділянці (садіння і вирощування різних рослин). Взимку діти працювали в теплиці. У Павліській школі склалися свої трудові традиції, серед яких було свято першого хліба. Це свято проводилось для молодших школярів. Зібрали пшеницю на своїх ділянках, обмолотивши зерно на маленький молотарці, діти здавали його до млина, одержували борошно. Матері їм випікали хліб. Отже, працюючи в природі, учні поглиблювали свої знання про неї, перевіряли їх на практиці, оволодівали умінням і навичками дбайливого ставлення до природи.

Варто відзначити, що на «уроках мислення» серед природи, педагог-гуманіст прагнув формувати у дітей потребу милування природою, відкривати щось нове, непомічене: народження ранкової зорі, захід сонця, урочисту красу білосніжної зими, тобто він прагнув, щоб школярі отримували естетичну насолоду. На таких заняттях В.Сухомлинський розвивав інтерес і любов до природи, прищеплював уміння і навички помічати красиве, вчив слухати музику природи: дзюрчання струмків, шепотіння сосни, стук дятла і т.д. В.Сухомлинський був переконаний у тому, що яскраві радісні переживання, викликані красою природи в дитячі роки, залишають глибокий слід в свідомості, запам'ятаються, переважно, на все життя і спрямлюють вплив на інтереси та смаки людини [3].

Таким чином, «уроки мислення» Василя Сухомлинського є актуальними, доцільними і корисними у сучасній початковій школі, яка ґрунтується на ідеях інтеграції та впроваджує стратегію «навчання для життя». Є очевидним, що «уроки мислення» в природі містять значний потенціал щодо формування вміння спостерігати за навколоишнім світом, набуття життєвого досвіду, навичок визначення детермінант та взаємозв'язків між різними явищами природи, розвитку мовлення, розширення кола пізнавальних інтересів.

Література

1. Комар О. Погляди В. О. Сухомлинського на природу як засіб всебічного розвитку дитини та його внесок у методику навчання природознавства [Електронний ресурс] / О. Комар. – Режим доступу: